

eenmaal Cézanne had overwonnen, bleef hij zichzelf steeds gelijk — de critische afstand ontbreekt, welke mensch en werk samenvat tot een bepaalde voorstelling en het verkregen beeld fixeert in de lijst van zijn tijd, doordat het menschelijk-al-te-menschelijk van het eene en de vergankelijkheid van het andere zonder misverstand te veroorzaken zichtbaar wordt gemaakt. Want mensch en werk vormen hier een eenheid van zeldzame compactheid, wat hun ideëele houding betreft en dit tot op het huidig oogenblik verkeerd begrepen verschijnsel behoort tot de ziekelijkste fenomenen van de moderne kunst.

Stellig: men gelooft Modigliani dikwijls alleen, omdat men zijn leven kent, een leven van grooten geestelijken rijkdom. Wanneer men echter een leven moet kennen, niet om een werk dieper te maken, maar om aan dat werk te gelooven, spreekt dat tenslotte niet voor het werk, maar steeds er tegen. En juist hier krijgt iets anders beslissende beteekenis: het leven van een kunstenaar kan zijn werk verrijken, maar nooit motiveeren. Ook wanneer men met zijn leven voor het werk betaalt, kan dit werk zelf falen of een vergissing zijn, die met werkelijke kunst niets te maken heeft — ook dwazen zijn met overtuiging voor een dwaling gestorven. Er zijn kunstenaars bij, van wie men iederen trek van hun leven in hun werk kan groepeeren. Geheel het ronde leven mondt, ook al kan men maar zelden den bepaalden vorm aangeven, van beneden af als een wortel in het werk uit. Zoo is het bij Delacroix, Ingres, Corot, Daumier, zelfs bij Courbet, zoo is het, ofschoon bij oppervlakkige beschouwing nauwelijks merkbaar, bij Cézanne. In den roem, die thans het werk van Modigliani omringt en die nog steeds groeit, zit niet alleen waardeering van het werk, waarvan het eigenaardige velen kan boeien, maar tevens kennis van zijn legende, die kleurig fonkelt, gelijk die van Utrillo en schuldbesef ten opzichte van zijn menschenlot. Het werk van Modigliani is enger dan zijn bewogen leven. Het snijdt er maar smalle, bijna armzalige reepen uit. Amadeo Modigliani werd op 12 Juli 1884 te Livorno geboren, bracht in deze stad zijn jeugd door, bezocht er het gymnasium, had al vroeg het verlangen, schilder te worden, was eenigen tijd leerling van de kunstacademie te Florence, hield verblijf te Rome en Venetië en verliet Italië in het jaar 1906 om naar Parijs te gaan. In een slecht atelier op Montmartre begon hij als beeldhouwer, stond onder den invloed van de negerkunst, die in de mode kwam en onder die van Picasso, gaf het beeldhouwen weldra op voor de schilderkunst en legde het penseel van dat oogenblik af niet meer uit de hand. Daar zijn werkplaats altijd koud was, ging hij naar het café, eerst op Montmartre, later, toen hij op den anderen oever van de Seine woonde, voornamelijk in de Rotonde, daar dronk hij en teekende hij, was in den kleinen kring van de schilders onmiddellijk bekend en nam de eerlijke complimenten met vreugde in ontvangst. Den grootsten nood leed hij gedurende den oorlog. Zijn arme vrienden